

משק הבקר והחלב

מאי 1975

138

סיון תשל"ה

יוצא לאור על-ידי התאחדות מגדלי בקר בישראל, תל-אביב, רחוב ארלוזורוב 25, טלפון 243034

על הפרק

בקר יבוא האמנם?

בשנתיים האחרונות הובאו מחו"ל בני-בקר לשם איכלוס אזורי התישבות חדשים. במשלוח הראשון הובאו מבכירות גרמניות. הבקר נקלט במשקים, אך התוצאות הכזיבו. הפרות הניבו תנובה ממוצעת נמוכה (כ-8—10 ליטר ליום). עקב זאת התחסל המשלוח הזה לאלתר.

לפני שנתיים רכשה הסוכנות בקנדה כמה אלפי עגלות צעירות בנות 5 חדשים וחילקה אותן למשקי רמת-הגולן והערבה. עגלות אלו הגיעו לפרקן ובחדשי החורף והאביב המליטו והחלו להניב חלב. יש לציין שבקר זה מוכיח את עצמו ומשתווה לבקר הישראלי; הבהמות יפות ומטופחות, העטינים סימטריים, כושר ההנבה גבוה וההתאקלמות טובה, גם באזורים קשים (קליה, משקי הערבה והגולן).

אין בכוונתי להטיל דופי חס וחלילה בבקר, אך נשאלת השאלה האם היה הדבר הכרחי? האם, „עדר האם” הישראלי לא יכול לספק עגלות טובות, כדוגמת עגלות היבוא, להתישבות החדשה ולכל דורש? השאלה נשאלת ביתר תוקף כשמרחפת עלינו האפשרות של הגבלת התפתחות משק החלב!

נדמה לנו, שבכווננו להתמודד עם כל האתגרים העומדים לפנינו. ישנן בארץ יותר מ-100,000 פרות חולבות וכמחציתן נכללות בספר העדר הישראלי. יש לשער שאפשר „לייצר” בין 45 ל-50 אלף עגלות לשלוש מטרות:

1. כ-30% מהן לתחלופה 15,000—10,000
2. כ-10% לייצוא 5,000
3. כ-60% להגדלת הפוטנציאל ולפיתוח 30,000—25,000

הגיעה העת להסתגל למציאות החדשה ולהיבנות בהתאם לכך. יתכן שקשה יהיה לרכז, תוך פרק זמן קצר, אלפי עגלות לאזורים חדשים, ואז אין פגם ביבוא עגלות להשלמת החסר.

ואלה הטוענים, שהעגלות שנשארו למטרת פיתוח הינן מחומר גנטי וטיפוחי ברמה נמוכה, אינם אלא טועים. עשרות רבות של עדרי חלב בישראל נבנו והתפתחו על בסיס קניית עגלות ממשקים שאינם בביקורת החלב ובספר העדר, ורבים מבין עדרים אלה נמנים על צמרת יצרני החלב בישראל!

פיטום עגלים

ענף גידול העגלים לבשר הגיע למשבר חמור. גם בשנים שעברו לא נותר רווח גדול למגדל, אך בעקבות הפיחות מחד ועליית מחירי התשומות מאידך, נשארו מתי מספר הממשיכים לפתח את שלוחת הפיטום. במקום לעודד את המגדל ממשיכה הממשלה לקנות כמויות עצומות של בשר קפוא בחו"ל. יתכן שיש לכך חשיבות בכלכלה הכלל-ארצית, אך לגבינו פירוש הדבר חיסול שלוחת פיטום העגלים.

אין בידינו להושיע את החקלאי! על המשרדים הכלכליים להחליט בנדון ומוטב שעה אחת קודם!

שמואל ריין

ה.מ.ב.

מכסות יצור ומצב הענף

בחדשים האחרונים הועלה מחדש הנושא של תכנון הענף והטלת מכסות יצור. נתוני שיווק החלב, מיד לאחר העלאת מחירו לצרכן (בעקבות הפיחות), היו אחד הגורמים לבהלה ולחשש מפני היווצרות עודפים. בינתיים מתברר, שלאחר תקופה לא ארוכה חוזר השיווק לרמתו המצופה, והצריכה נמצאת בקו עליה מזה שבועות אחדים.

תחזית הצריכה, שהוכנה על-ידי כלכלני הממשלה, ושנאמדה בכ-530 מיליון ליטר לשנה זו, מתבדה והולכת, ולטובה. גם השנה, ככל הנראה, לא יספק הייצור את הצריכה, אם כי יתכן ויווצר עודף מסוים בשומן. לאור זאת, לא מובן הצורך בהטלת מכסות, ועדיין אפילו אין צורך לדבר עליהן.

הטלת מכסות, לצורך שמירת זכויות יצור למשקים מתפתחים, אינה תורמת עדיין מאומה לפיתוחם. לשם כך יש צורך בפעולות שונות לגמרי, המותאמות לאופי המשק (משפחתי, או קיבוצי), ולא יזור בו הוא נמצא ולבעיותיו המיוחדות. על אף המאמצים הנעשים בכיוון זה, בעיקר במשק המשפחתי, התוצאות עדיין דלות. העובדה — יצור החלב בסקטור זה, כולל המושבים הוותיקים, יורד מדי שנה. מחיר החלב הנמוך הוא גורם מסוים לתופעה זו, אך הוא אינו העיקרי, ובוודאי לא היחיד. הגורם האנושי הוא עיקר הבעיה. כל זמן שלא ייפתרו הבעיות הארגוניות, בעיות המימון להשקעה ולהון חוזר, מערכת מעקב והדרכה, שרותים מסודרים בכל התחומים, כולל ארגון פנימי חזק באמצעות האגודה השיתופית, לא יעזרו מבצעים כאלה או אחרים. אין לראות בהגדלת מספר החולבות, להיקף כזה או אחר, חזות הכל ותשובה לבעיות הקיימות שנמנו לעיל. ככל שתגדל יחידת העדר יגדלו הבעיות עימה.

יש לבחון מחדש את התפישה של קיום רפת משפחתית; מה צריכה, בעיות ארגונית, והדרכים בהן יש ללכת כדי להבטיח עתיד לענף במשק המשפחתי, בתנאי ישראל.

איסוף נתונים ועיבודם

מזה חדשים אחדים עוסקים מוסדותינו בנושא זה ; ההתאחדות, המעבדת את נתוני ביקורת החלב וספר העדר באמצעות מחשב כבר יותר מעשר שנים, אגודת „און“, אשר התחילה באיסוף נתוני הפוריות ועיבודם לפני כשנתיים, „השירות“, אשר עדיין לא התחיל בפועל ו„החקלאית“, המעבדת חלקית נתונים שונים. לאחרונה, גם משרד החקלאות נותן דעתו לנושא, לצורך זיהוי הבקר וסימונו ולמניעת העברת מחלות.

לפחות לגבי התאחדות — מורגש הצורך לבחון מחדש את כל המערכת עליה התבססו שנים לצרכי טיפוח וממשק. מתברר, שאם כי „המלך אינו עירום“ גם לבוש כהלכה איננו. לאחרונה קיבלנו החלטה המסמיכה את ועדת ספר העדר שלנו, בצירוף מספר אנשי מקצוע, להכין הצעה למערכת מחודשת. מתכנני המערכת צריכים להביא בחשבון את העובדה, שחלק ניכר ממהימנות התוצאות מותנה במסירת המידע בצורה מדוייקת. מידע זה מסופק על-ידי הרפתנים עצמם, אשר פרט למילוי טפסים למחשב מוטלים עליהם תפקידים נוספים וזמנם יקר ומוגבל. עובדה זו צריכה להנחות את המתכננים, כדי שיגיעו לכלל כרטיס פשוט ככל האפשר, שיכלול איסוף הפרטים החשובים באמת ורישומם, אפשרות של תוספות ושילוב במערכות אחרות, כגון מערכת הפוריות, תחלואה, נתונים כלכליים ועוד. תכנון מערכת אינו מעשה של יום יום, ומערכת מוצלחת יכולה לשרתנו שנים רבות, ועל כן אין להחפז בהכנתה. רצוי מאוד, שבוקרים אשר גיבשו לעצמם דעות והצעות בנושא יעבירו במכתב אלינו. הניסיון גם הוא מהווה ידע וחבל שלא להשתמש בו.

אורי יטבת

ה.מ.ב.

לתשומת לב החברים

יצאה לאור מהדורה חדשה של ספר-העדר והיא נמצאת למכירה במשרדנו. הספר החדש מכיל 100 עמודים לרישום 100 פרות.

מזכירות ה.מ.ב.